

האדיר (9) המייצר 5000 קו"ש. (11) בתי-המלאכה. (12) מחנה פועלי סולל-בונה. במרחק של כמה קילומטרים מימין נמצא הכפר אל-סאפיה, כיום הוא נמצא מעבר לגבול. שימוש במים המתוקים של כפר זה, היה חוסך מאות אלפי ל"י למדינה מדי שנה בשנה.

למפעל החדש (5) שחלקו השמאלי משותק לחלוטין, ניצב ליד המפעל הישן (6) העובד כעת. משם עובר האשלג המזוקק למיתקן-הייבוש, אשר רק חלק ממנו בולט בתמונה (7), ומשם למחסן התפוזות הגדול (8). החשמל מסופק על-ידי הגנרטור

מתמדת). אם חל הקילקול הקטן ביותר באחד המיתקנים. נפסק הייצור במפעל כולו. כך יכול קילקול זעיר ביותר לגרום לחבלה חמורה. כל יום של הפסקת הייצור עלול לעלות למדינה, בתקופת תפוקת-השיא בהפ"ס של 24 אלף לירות.

סיק את הייצור כדי לגלות את הסיבה ולתקנה.

● בבית-הזיקוק נשבר הציר המרכזי של מסמך אחר, שבשום פנים אי-אפשר היה לצפות לשבירתו. היה צורך להפסיק את כל הייצור ולהזמין חלקים חדשים.

● התגורר החדש לייבוש האשלג, שהוזמן מחוץ-לארץ, לא עבד למעלה משנה, אחרי שבאכזב הספק קיבל משום-מה אישור בכ"ב שהוא בסדר.

● מכוונת רבות אחרות נמצאו בלתי-ראויות לשימוש, אחרי שנקנו בכסף מלא מן החברה הקודמת אך לא נבדקו. מכוונת אלה הוזמנו לפני עשר שנים, אוחסנו חמש שנים תמימות בתנאים אימים בחיפה ובסדום.

● כמה מן המכוונות נתגלו, אחרי הת"קנתן, כבלתי-מתאימות בכלל לתנאי הייצור של סדום. נסתבר כי המכוונות תוכננו ל"העברת בוך באזור החולה, לא להעברת תמיסת-אשלג בסדום. היה צורך להביא מומי חים מיוחדים מטעם הייצור האמריקאי, כדי לבדוק את המכוונות ולנסות לתקן.

● אחרי שהוכרות המתקנות, שהן כלים עדינים מאד, הגיעו רק למחצית כוח תפוקתן, הוזמנה דוברת גדולה מיוחדת ("דראגרי"). משום מה התאחרה אספקתו של מכשיר זה בשנה שלמה, דבר שגרם לעיכוב גדול נוסף של הייצור. כשהתקן סוף-סוף, נסתבר כי החשמל לא הגיע ל"מקום, ושיש צורך להשקות את העבודה עוד יותר עד להארכת הקו.

● פרט קטן אך אופייני: כדי להקל על חייהם הקשים של העובדים באקלים הנורא של סדום, הוזמנה החברה עשרות יחידות יקרות של מיזוג-אוויר, הפועלת על יסוד של קירור מרכזי. מכשירים אלה נרקבים כיום מתוסר שימוש — כי רק אחרי ש"הגיעו, נתברר שאינם מתאימים לצריפת ה"מחנה. ההפסד הנקי: כרבע מליון לירות, חלקו במטבע-חץ.

עבודה זו, כמו רוב העבודות שנמסרו ל"קבלנים בסדום, שולמה על-ידי בסיס של "קוסט פלוס" — היינו כווננו כל הוצאות הקבלן בתוספת רווח מובטח בגובה של אחוז מסוים מן ההוצאות. ככל שהקבלן גרם לניסוח ההוצאות, כך גדל גם הרווח שלו באופן אוטומטי.

★ ★ ★

זרם האסונות

כדי התקלות בייצור לא היו נוראות כל כך, לולא הנהיג דוב יוסף את השיטה הגאונית החדשה, שאושרה על-ידי הממוחה האמריקאי. בגלל שיטה זו הפכו התקלות לאסונות.

המפעל הישן היה בנוי על העקרונות של יחידות נפרדות. כל יחידת-זיקוק היתה עצי-מאית. אם התקלקלה יחידה אחת, יכלו האחרות לעבוד כסדרן, והנזק היה קטן.

השיטה החדשה של המפעל החדש בנויה על עקרון הפוך: כל גראם של אשלג חייב לעבור את כל המיתקנים, לזרזם לאורך כל המפעל. (מכאן שם השיטה: "זרימה

כך מיוצר האשלג

כתוצאה מפעולת הציר המרכזי. תוך כדי סיבוב יוצאים המים מלמעלה, ואילו הקארנאליס הסמיך נשאב דרך קווי-הצנורות למפעל עצמו. (כשתגיע התפוקה לממדים גדולים יותר, יצטרך חלק מן התמיסה לעבור ישר מן הפוטונונים למפעל, מבלי לזכות תחילה לטיפול מסמך-השדה.)

★ ★ ★

● **שלב שביעי:** במפעל עוברת התמיסה כמה מסמכים נוספים, הדואמים לכן כי האשלג יגיע לאחוז הנוכח בתמיסה המועברת אל בית-הזיקוק השכן.

★ ★ ★

● **שלב שמיני:** בבית-הזיקוק עובר הקארנאליס תהליך כימי, המפריד בין האשלג לבין המאגנזיום, המאגנזיום, מתכת חשובה שייצורה מחייב אספקת חשמל אדירה, אינו ניתן לפי שעה לניצול, והוא מוחזר לבריכות יחד עם המים.

★ ★ ★

● **שלב תשיעי:** האשלג הנקי עובר דרך תנור מסתובב לשם ייבושו, מועבר משם למחסן. חלקו מוכנס לשקים, חלקו מועבר בתפוזות, לפי דרישת הקונה.

★ ★ ★

● **שלב עשירי:** אם ישנם מתקנים מתאימים, אפשר להעביר חלק מן האשלג תהליך של זיקוק נוסף, לשם ייצור אשלג משובח במיוחד, נקי כמעט לחלוטין. אשלג זה יכול לשמש לצורכי התעשייה, והוא מכניס מחיר גבוה יותר. כאשר יתחיל המפעל החדש לעבוד, ישמש חלק מן המפעל הישן, לפי התכנית, לזיקוק נוסף זה.

★ ★ ★

ב־30 מליון לירות של כספי האומה, לא היה המצב שונה. הקמת המפעל החדש כולו היה מישחק-האזארד, כל ההון הושם על-ידי שחקן קל-דעת על קלף אחד — קלף שכוחו לא נבדק.

★ ★ ★

כפרי פוטיומקין

ערב הבחירות הגיע היום הגדול. העתונאים הנהלו לסדום, כדי לראות במו עיניהם כי המפעל החל עובד במלוא התפוקה. דוב יוסף ניצח. הכותרות בעתונים היו משכרות.

לרוץ המזל, היו הכותרות גם משקריות. מה שראו העתונאים, היה הכיום החוצפני ביותר מאז הוצגו כפרי פוטיומקין לעיני הצארית הרוסית. המתקנים מולאו במים רגילים, שעשו רושם של מי אשלג. באותו רגע לא היה המפעל מסוגל לייצר אלא כמות זעירות של חומר.

מאותו רגע התרחשו האסונות בזה אחר זה, כאילו תוכננו על-ידי מוח שטני.

● מסמך-השדה היחיד של המפעל, ש"הוקם על-ידי חברת-בת של סולל-בונה, שקע על יסודותיו לתוך הקרקע. היה צורך להפי

• הרוון גריגורי אלכסנדרוביץ פוטיומקין (1791-1739), המאהב העיקרי של הצארית יקטרינה השנייה ומושל אוקראינה, ניסה להסתיר בפני יקטרינה את הכשלונות של מדיניות-ההתיישבות שלו. כשביקרה הצארית באזור, הקים פוטיומקין במרחק מן הכביש מיבנים של קרטון וזבד, שנראו מרחוק כ"כפרים חדשים.

בשפע: בעבודות שבוצעו לפי עקרון הרגלי (בלי מחיר קבוע, אלא על סמך השבון ה"הוצאות של הקבלן) גרשמו פועלים שלא עבדו, נקבעו סוגי-מקצועיות ודרגות-משכור רת גבוהים לפועלים פשוטים (שקיבלו מש"כורות נמוכות). גרשמו כמויות מלש שלא סופקו, הוקמו סוללות לבריכות החדשות שהיו נמוכות מן הקבוע בחוזה ושלא הוש"קעו בהן חומרי-העבודה שנקבעו. קבלנים מוטימים גנבו בצורה זו מאות אלפי לירות מקופת-המדינה.

סימן מובהק למצב זה הוא הנהל של סידור החשבונות. לא פעם קרה שסולל-בונה ויתר, אחרי משא-ומתן של חמש דקות, על 30 אלף לירות מהחשבון של 100 אלף לירות.

אם נתגלתה גניבה, נעשה הכל לטשטשה. קבלנים גרמו במקרים רבים לסילוק עובדים בלתי-רצויים להם, בנוסח פרשת שטנר. במקרה אחד, כשמסר איש-החברה על גניבה מסוימת למטשרה, נזף בו משרד-הפיתוח של דוב יוסף.

כדי למנוע את גילוי-השחיתות, הקימו הקבלנים משטר של טרור בין עובדיהם, השתדלו לשחד את ספקי החברה אין ספק שמלחמת-העצבים המנוהלת עתה נגד מרכזי מקלף נובעת במידה רבה מן העובדה ש"מקלף החליט להעביר את חשבונות העבר לביקורת קפדנית. הקבלנים המועלים מעוניינים באופן חיוני לסקנו בעוד מועד.

● מחוסר תקציב מוכן מראש, לא היה גם כסף לשלם לקבלנים. הצטברו חיובות עצומים, בתוספת רבית קצוזה, שחייבו את המנהל הכללי להקדיש את עיקר זמנו ל"התרוצות בין המוסדות הכספיים לגיוס הכסף.

לו היה דוב יוסף יושב ומשחק פוקר

★ ★ ★

ריגול בינלאומי?

● **שנם אנשים** המסרבים בהחלט לה"אמין שמצב זה יכול היה להיווצר במק"רה. הם סבורים כי גם הערמת כל הסימ"טום האנושי במקום אחד לא היתה יכולה לגרום לטרנדיה כלכלית זו. הם מאמינים כי פעלו כאן כוחות נוספים, כוחות-סתר שחיבלו במודי במפעל החשוב ביותר של מדינת-ישראל

ישראל היא המדינה היחידה בעולם ה"מפיקה אשלג מן הים. אולם אין היא המ"דינה היחידה המייצרת אשלג. ישנם יצרנים גדולים יותר ממנה, המפיקים אשלג ממח"צבים. יצרנים אלה מאורגנים בקארטל * עו"למי, שחבריו העיקריים הם גרמניה, צרפת וספרד.

מדינת ישראל סירבה להצטרף לקארטל זה. עוד חברת האשלג של גובומייסקי עש"תה את החשבון שהיא יכולה להצליח יותר כגורם עצמאי בשוק העולמי, מבלי להש"תעבר לקארטל העולמי שהיה עלול לצוות על צימצום התפוקה ולקבוע לחברה המקו"מית סוכנויות ושחקים בלתי-כדאיים.

בחירה חופשית של השחקים חשובה מאד לישראל, כי כיום פתוח שוק עצום לאשלג באסיה המזרחית. לוא הצליחה ישראל לשווק את האשלג שלה שם, היה הלחץ הפוליטי של מדינות אלה עלול לתרום תרומה חשובה לשבירת המצור המצרי בתעלת-סואץ ובמפרץ אילת. אולם שיקולים מדיניים מסוג זה לא היו מעניינים את הקארטל, שעיקר דאגתו להבטיח שדרכי-השיוק הרגילות של חבריו לא יופרעו, וכי לא תהיה עליה בהיצע העולמי היכולה לגרום לירידת המחירים.

הקארטל העולמי שותק זמנית בגלל מל"חמת-העולם, אולם קם לתחיה מחדש במלוא כוחו. כאשר החליטה מדינת-ישראל לחדש

(המשך בעמוד 18)

• קארטל הוא ארגון של מספר חברות עצמאיות לשם תיאום מיכסות התפוקה בי"ניהן, קביעת מחיר אחיד, חלוקת השווקים, וכי. מקור המושג בגרמניה, שם הוקמו בשעתו קארטלים רבים לפי פקודת המ"ד שלה. כדי לחקל על הממטץ המחמטת. הקארטל הרצשון הוקם בשנת 1910, וחיה דווקא קארטל האשלג.